

Bol bol spoiler içerir. Romanı okumayı düşünüyorsanız bu yazıyı okumamayı tercih edebilirsiniz.

3

- Akıllı bir adam bütün tarihimizi gözden geçirse, genç olmak için 1850'leri seçerdi. G. M. YOUNG, Bir Çağın Portresi
- Ama Charles ve hemen hemen bütün çağdaşları ve sosyal eşitleri için varoluşun üzerindeki tempo işareti kesinlikle adagio'ydu. Mesele insanın yapmak istediği her şeyi sahip olduğu zamana sığdırması değil, önünde uzanan uçsuz bucaksız boş zaman revaklarını yaptığı işi uzatarak doldurmasıydı.
- teselliye Tanrı'da değil barlarda arayanlardandı
- Birkaç gün sonra manastıra çekilmek istediğini söyleyerek babasını da dehşete düşürmüştü. Bu boyutlarda bir krizin tek çaresi vardı; günahkâr genç Paris'e postalandı. Zaten lekelenmiş olan bekâreti orada çok geçmeden tarihe karıştı; aynı zamanda, babasının umduğu gibi, kiliseye girme isteği de.
- Varoluştan çıkarabildiği muğlak Tanrı'yı da İncil'de değil, doğada buldu; yüzyıl önce yaşamış olsa bir deist, hatta panteist olabilirdi. Yanında birileri olduğunda pazar sabahı ayine giderdi; ama yalnızken pek gitmezdi.
- Korkarım tembellik Charles'ın en dikkat çekici özelliğiydi. Birçok çağdaşı gibi, sorumluluk duygusunun dış görünüş kaygısına dönüşmüş olduğunun farkındaydı:
- Kısacası Byron'ın bikkınlığına sahipti; ama onun çıkışlarının ikisi de yoktu Charles'ta: deha ve zina.
- Charles güzel kızlardan pek hoşlanırdı, onları ve hırslı ailelerini de ümit vererek oyalamaktan çekinmiyordu. Böylelikle adı soğuğa, katı yürekliye çıktı, yemi kokladıktan sonra onu bekleyen evlilik tuzaklarının saklı dişlerinden kuyruğunu öyle bir kurtarışı vardı ki -otuz yaşına geldiğinde bu işi bir kokarca gibi ustalıkla yapıyordu- bu ödülü hak etmiyor değildi

4

- Bayan Poulteneý ona öbür dünya hakkındaki teorilerini anlattığında hiç sesini çıkarmadı; çünkü, pek de parlak geliri olmayan papazlar cemaatlerine mensup zenginlerle tartışmaz.

6

- Ah Maud, seni süt beyazı ceylan, kimsenin karısı olamazsın sen. TENNYSON, Maud (1855)
- Bayan Woodruff aklını yitirmemiş. Tam aksine. Ona verilen her görevi mükemmelen yapacak durumda. Ama güçlü melankoli nöbetlerinden mustarip. Sanırım bu biraz da pişmanlıktan kaynaklanıyor. Ama korkarım daha çok, teğmenin şerefli bir adam olduğu ve bir gün ona döneceği yolundaki sabit hezeyanından. Bu nedenle sık sık kasabamızın sahilllerinde gezerken görülüyor.
- Papaz bir pagan tanrısına yakarıyordu: şansa.

8

- Latince kiremit ya da toprak kap anlamına gelen testa kelimesinden türetilmiş (*testi?*)

9

- Kendini beğenmişliklerini, buyurganlıklarını, sadaka verir hallerini, aptallıklarını görürdü. Bu yüzden, doğanın milyonlarca yıldır kadını evrimleştirerek engellemeye çalıştığı o kadere mahkûm görünüyordu: kız kuruluşuna.
- Bir gün Lama, lama, sabachthane me bölümüne geldi; kelimeleri okurken kekeleyip sustu. Bayan Poulteney dönüp ona baktı ve Sarah'nın yanaklarından yaşların aktığını gördü.
- Azizeliği dindarlığından, metresliği de şehvetinden değil, özünü yaratan ve nadir bulunan çifte güçten kaynaklanırdı; yani anlayış ve duyarlılıktan.

10

- Yani bir şeyi elde tutma ve bir şeyin tadını çıkarma arzularının birbirini karşılıklı yok ettiğini. Kendi kendine “Şimdi buna sahibim, bu yüzden de mutluyum” demesi gerekirken tam Viktorya çağına özgü bir şey söylüyordu: “Buna sonsuza kadar sahip olamam, bu yüzden de üzgünüm.”
- Kadınların pasif, çekingen ve sürekli fiziksel güç harcama becerisinden yoksun olduğu bir çağda, onu böylesi vahşi bir yere getiren şeyin umutsuzluktan başka bir şey olabileceğini Charles'ın akli almıyordu

11

- Öpüşmediler. Öpüşemezlerdi. Yirmi yıl boyunca doğal cinsel içgüdüğü acımasızca hapsederseniz kapılar açıldığında mahkûmun hıçkırıklara boğulması doğal değildir de nedir?

12

- Herkesin bildiği gibi -lafın gelişi canım- Çingeneler onu kaçırmış, tavşan yahnisine katmış ve kemiklerini de gömmüşler. Çingeneler İngiliz olmadıkları için yamyam olmaları kaçınılmaz gibi bir şey.
- Ama kasabanın daha saygın kesiminde bir delikanlı ya da kız hakkında “tam Ware Commons’lık” demek, onu ömrü boyunca karalamaya yetiyordu. Böyle adı çıkan bir oğlan satır; kızsı hendeklerde sevişen bir orospu sayılırdı.
- Bu pek de düşündüğünüz türden bir aile İncil’i değildi; Kutsal Kitap’ta ne işi olduğu anlaşılmayan zevksizlikler (Süleyman’ın Şarkısı gibi) sofuca içinden çıkarılmıştı

13

- Ama romancılar sayısız değişik sebepten yazar: Para için, şöhret için, eleştirmenler için, aileleri için, dostlar için, sevdikleri için; kendini beğenmişlikten, gururdan, meraktan, eğlenmek için: Usta marangozların mobilya yapmaktan, sarhoşların içki içmekten, yargıçların yargılamaktan, Sicilyalıların bir şarjörü düşmanlarının sırtına boşaltmaktan zevk almaları gibi. Sırf bu sebepleri sıralayan bir kitap yazabilirim, herkes için olmasa da hepsi doğru olur bu sebeplerin. Tek bir sebebi hepimiz paylaşıyoruz: Bu dünya kadar gerçek ama ondan farklı dünyalar yaratmak.

16

- Charles’a karşı o kadar müsamahalı, o kadar kocasına tapan bir kadın gibi davranıyordu ki Charles kendisini bir Türk paşası gibi hissettiğinden yakınıyordu; bazı konularda kendisine karşı çıkmasını rica ediyordu, yoksa bunun bir Hristiyan evliliği olacağından şüphe etmeye başlayacaktı.

18

- Charles’ın üç farklı kelime dağarcığı var. Sabahleyin Sam’le, neşeli bir öğle yemeğinde Ernestina’yla ve burada Paniğe Kapılmış Hami rolünde... neredeyse üç değişik kişilik sergiledi; kitap bitene kadar da daha başka birçok kişiliğini göreceğiz. Bunu biyolojik olarak Darwin’in şu kavramıyla açıklayabiliriz: Koruyucu renk değiştirme; yani insanın çevresiyle uyum sağlamayı öğrenerek yaşamını sürdürmesi: yaşının ya da sosyal sınıfının gereklerini sorgulamaksızın.

19

- Bir adamın, temel ibadet yeri ister cami, ister sinagog olsun, tereddüt etmeden gidebilecek kadar dine kayıtsız olabileceği Lyme'lilerin hayal gücünü aşıyordu
- Bu yakınlarda melankoliyi birkaç türe ayırmış olan zeki bir Alman doktor var. Birincisine doğal diyor. Yani bundan kastettiği doğuştan hüznü bir mizacı olanlar. Diğerine durumsal diyor, yani belli bir durum sonucu meydana gelen. Bu türüsüne hepimiz her zaman kapılırız. Üçüncü çeşidine de belirsiz melankoli diyor. Bu da demektir ki, zavallı adam bunun ne halt olduğunu anlayamamış.
- Aramızda kalsın Smithson, ihtiyar dinsizin tekiyim ben. O dindarlık sarayının, içinde sahibiyle birlikte yanıp kül olduğunu görmeyi ne kadar isterdim. Küllerin üstünde dans etmezsem bana da doktor demesinler.
- Nasıl bazıları esrar tiryakisi olursa, bu kadın da melankoli tiryakisi olmuş sanki. Şimdi bu işin nasıl olduğunu anlayabiliyor musunuz? Mutsuzluğu ona mutluluk veriyor. Fedakâr bir kurban olmak istiyor o, Smithson. Senin benim gibilerin kendini geri çekeceği durumlarda o öne atılıyor. Büyülenmiş anlayacağın.
- Bayan Poulteney'in "lezbiyen" kelimesini duyduğunu hiç zannetmiyorum; duyduysa bile Yunanistan'daki bir adanın adı olarak duymuştur. Hem kadınların cinsel haz duymadıkları, onun için dünyanın yuvarlak olması ya da Exeter Piskoposu'nun Dr.Phillpotts olması kadar kesin bir gerçektir. Aşağı sınıflardan dışilerin erkeklerin onlara dokunmasından belli ölçüde zevk aldıklarını elbette biliyordu, Mary'nin yanaklarına konan o korkunç öpücük gibi; ama bunun kadını bir güçsüzlükten ve kendini beğenmişlikten kaynaklandığını düşünüyordu

20

- Ama bir şeyi görmek o şeyi kabul etmek değildir. Bence o çevresine göre renk değiştiren bir bukalemundu. Bir beyefendinin evinde bir beyefendi gibi duruyordu. O handa onu ilk kez olduğu gibi gördüm. Oradaki renginin de diğer renklerinden çok daha doğal olduğunu anladım."
- Bu kadar ani değişen cinsel duygular içinde olmak bugün neredeyse mümkün değil. Bir kadın ve bir erkek sıradan bir ilişkinin daha en başlarında bile fiziksel bir ilişki olasılığını hesaba katıyorlar. Biz insanların davranışları altında yatan gerçek dürtüler konusunda açık olmasını sağlıklı buluyoruz ama Charles'ın zamanında toplumun yasakladığı şeyleri insanlar düşünmeye bile cesaret edemezdi; bilinç bu aç kaplanların saldırısına uğradığında genellikle gülünç denecek dercede hazırlıksız olurdu

22

- Terzilerde, şapkacılar ve mobilyacılar nasıl bol bol para harcanacağını biliyordu. Bu onun uzmanlık alanıydı; tek gerçek uzmanlık konusu da bu olduğu için buraya başkalarının el atmasından hiç hoşlanmazdı.

26

- Şimdi lüzumsuz bilgi yığınıza bir katkı da ben yapayım. Mal Eski Norveççe'den gelme bir Eski İngilizce kelimedir ve bu kelimeyi İngiltere'ye Vikingler getirmiştir. Aslen “konuşma” anlamına gelir; ama Vikingler bu kadını edimi sadece zorla bir şey talep ettiklerinde yaptıkları için, zamanla “vergi” ya da “haraç” anlamını kazanmıştır. Vikinglerin bir kolu güneye gidip Sicilya'daki mafyayı kurmuştur; ama diğer kolu -artık mal, mail diye telaffuz edilmeye başlanmıştır- İskoçya sınırında kendi dalaverelerini çevirmeye koyulmuştur. Birisi birinin ürününü çaldığında ya da kızının ırzına geçtiğinde komşu köyün şefine mail yani ceza karşılığı bir tür haraç ödüyordu. Kurbanlar zaman içinde buna black mail yani şantaj demeye başladılar.

27

- Benim gerçek kişiliğimi hiç anlamıyor.” “Ama o senden on on iki yaş daha küçük değil mi? Hem seni sadece altı aydır tanıyor. Seni nasıl anlasın ki? Daha dünkü çocuk.” Charles hüzünle başını salladı. Doktora Ernestina hakkındaki gerçek fikrini söyleyemiyordu; yani onun kendisini asla anlayamayacağını. Kendi zekâsının oyununa gelmiş gibi hissediyordu kendini. Onu hayat arkadaşını seçerken yalnız bırakmıştı; çünkü Viktorya çağında, hatta daha yakın zamanlarda yaşayan birçok erkek gibi Charles da bütün yaşamını bir idealin peşinde geçiren tiplerdendi.
- Ama... sanki... kendi iradesi dışında birinin etkisine girmiş bir insan gibiyim; kişiliğimin bütün iyi tarafları onun karşısında yok oluyor sanki. Şimdi bile sizin bütün dediklerinizi inkâr eden yüzü beliriyor gözlerimin önünde. Onda bir şeyler var. Kötülükle de delilikle de ilgisi olmayan bir bilgi, soylu şeylere dair bir kavrayış.

28

- Serinkanlı ve sakin bir tavırla ifadesini verdi; ama Baron'un ve saygın tanıdıklarının top ateşini andırır bakışları altında sinen yargıç, “iffeti” ve “sinirlerinin zayıflığı” yüzünden kıza daha fazla soru sorulmamasına karar verdi. La Roncière suçlu bulunup on yıl hapse mahkûm edildi. Avrupa'daki akli başında bütün kanun adamları bu karara karşı çıktılar ama nafiye. Onun neden mahkûm edildiğini, daha doğrusu ne tarafından mahkûm edildiğini görebiliyoruz:

Sosyal prestij, saf bakire miti, psikolojik cehalet, Fransız Devrimi'nin getirdiği zararlı özgürlük kavramına karşı ayağa kalkmış bir toplum.

- Lüneburg'da bir anneyle kızı kendilerini acındırıp kazanç sağlamak için bir plan yapmışlar; sonuna kadar korkunç bir kararlılıkla sürdürdükleri bir plan. Kız göğsünde dayanılmaz bir acı olduğundan şikâyet ediyor, ağlayıp sızlıyor, meslektaşlarına koşmuş, ne dedilerse yapmış. Acı devam etmiş. Kanserden kuşkulunmuşlar. Hiç düşünmeden göğsünün alınmasını istemiş; meme son derece sağlıklıymış. Birkaç yıl sonra kendisine duyulan acıma azaldığında yine eski rolüne dönmüş. Öteki memesi de alınmış ve birincisi kadar sağlıklı olduğu ortaya çıkmış. Etrafındakilerin acıma hisleri yine azalmaya başlayınca bu sefer elinde bir ağrı olduğundan şikâyet etmiş. Onun da kesilmesini istiyormuş. Ama doktorlar şüphelenmişler. Hastaneye gönderilmiş, yalan söylemekle suçlanmış ve sonunda hapishaneye yollanmış.

31

- Hegel'e rağmen, Viktorya çağı pek öyle diyalektik bir çağ değildi; insanlar karşıtlıkların, olumluluklar ve olumsuzların aynı bütünü'nün parçası olduğunu düşünmezlerdi. Paradokslar onları mutlu etmekten çok canlarını sıkardı. Varoluşçu anların değil, sebep sonuç ilişkilerinin insanlarıydılar; pozitif, her şeyi açıklayan, dikkatle incelenmiş ve ciddiyetle uygulanmış teorileri severlerdi.
- Ama insanın kendisi çıraysa yangınla savaşmaya kalkması umutsuz bir çabadır. Sarah tepeden tırnağa ateş kesilmişti.
- Seni ne zaman görsem sesim kesiliyor, dilim tutuluyor, ince bir alev tüm gövdeyi dolaşıyor, içimden fışkıran bir kükre ve karanlık kulaklarımı gözlerimi dağılıyor." Catullus'un Sappho çevirisi; Avrupa tıbbında aşk denen hastalığın en iyi tanımı budur hâlâ.

32

- Orta-sınıfı, mayayla hamurun böylesi kendine has bir karışımı yapan şey, topluma temelde şizofrenik bir açıdan bakmasıdır. Onun her zaman en büyük devrimci sınıf olduğunu unutmaya meyilliyiz bugünlerde; işin hamur tarafını daha çok görüyoruz, gericiliğin kalesi olan burjuvazi, evrensel bir hakaret, hep bencil ve konformist. Bu iki taraflı nitelik, söz konusu sınıfın onu kurtaran tek erdeminden kaynaklanır: Toplumun üç ana sınıfı içinde kendini her zaman samimiyetle hor gören bir bu sınıf vardır.

35

- Dorset köylüleri arasında, evlilik öncesi gebelik son derece normaldi ve hamilelik kesinleşmeden evlilik gerçekleşmezdi...

37

- Büyük bir ilerleme çağındayız. İlerleme de huysuz bir ata benziyor. Ya sen ona binersin ya da o seni çiğner.

38

- Ama o mutsuzdu; yalnız ve mutsuz; mevki, bir beyefendinin çevresine devasa bir set çekmesini gerektiriyordu ki bu, birçok eski zırhlı hayvan türünün neslinin tükenmesine neden olan o ağır zırha benziyordu. Bu soyu tükenmiş canavarı düşünürken adımları yavaşladı. Kendini zavallı, yaşayan bir fosil gibi görüyordu, durdu, bir sıra dükkân boyunca, mikroskop altında incelenen göl amibine benzeyen hareketli, canlı yaşam biçimleri önünden akıp geçiyordu.
- Sersemletici bir teori geldi Charles'ın aklına: Alt-sınıflar üst-sınıflardan daha mutluydu. Radikallerin iddia ettiği gibi, zenginlerin pahalı çılgınlıklarının yükü altında inleyen zavallı bir altyapı değillerdi; daha çok mutlu asalaklara benziyorlardı.
- Birkaç ay önce Winsyatt bahçelerinde rastladığı bir kirpiyi hatırladı. Onu bastonuyla dürtükleyince hemen dertop olmuştu; dikilen dikenleri arasında bir sürü rahatı kaçmış pire gördü. Dünyalar arasındaki bu ilişkiye tiksintiyle değil merakla bakmıştı; çünkü biyologdu ama artık kimin kirpi olduğunu gayet iyi görebiliyordu: Tek savunması ölü gibi durup, dikenlerini kaldırmak olan bu hayvanın, dikenleri de aristokratik duyarlılığıydı.
- Hepsi bir yaşam amacı olarak sahip olmayı reddediyorlar, sahip olunacak şey ister bir kadının gövdesi olsun, ister her şeye rağmen yüksek kâr olsun, ister ilerleme hızını tayin etme hakkı.

48

- Birkaçı (Bradlaugh'ın başını çektiği o militan elit) dışında, bütün Viktoryen ateistleri ve agnostikleri derin bir dışlanma ve mahrumiyet duygusu yaşıyorlardı. Kendileri gibi olan arkadaşlarının yanında, Kilisenin aptallıkları, mezhepler arası çekişmeleri, lüks düşünüy piskoposları ve dalavereli kanunları, adı var kendi yok mahalle papazları ve düşük ücretlere talim eden papaz yardımcıları, antika teolojisi ve diğer şeyleriyle dalga geçerlerdi; ama İsa bakıyordu, akla indirilmiş korkunç bir darbe. O zaman, bugün birçoğumuzun gördüğü şekilde göremiyorlardı

onu, tamamıyla laik bir karakter; eğretileme, kişisel bir mitoloji yaratma ve inançlarını hayata geçirme konusunda muhteşem bir yeteneği olan, Nasıralı İsa denen bir insan.

49

- Sarah, onun kendisini sevdiğini biliyordu; bu aşkın esas derinliğinden bihaber olduğunu da biliyordu. Varguennes'in ona olan sahte ihaneti, diğer numaraları, onun gözünü açmak için kullanılan stratejilerdi; Charles her şeyin farkına vardktan sonra bütün söyledikleri, onun gözlerinin açılıp açılmadığını sınamak içindi aslında. Charles çok kötü çuvallamıştı; bunun üzerine aynı stratejiyi kendi değersizliğini kanıtlamak için kullanmıştı Sarah. Böylesi bir fedakârlık yapmak için ne denli asil olması gerekir insanın! Keşke ileri atılıp onu tekrar kollarına alsaydı, kendisinin olduğunu, onu kendisinden kimsenin ayıramayacağını söyleseydi!

56

- Hukuk gerçekte ilgilenmez, Charles. Bunu bilmen gerekirdi.
- Sevgili Charles, Püritenlerin arasında Müslüman gibi davranırsan, başka türlü bir muamele bekleyemezsin. Bir çiçekle bahar olmaz. Seni suçlamıyorum. Ama ödediğin bedelin fazla olduğunu söylemeye kalkma bana!

58

- Genelde bizim oralarda herkes düşündüğünü söyler. Benim edindiğim izlenimlere göre -kusura bakmayın, Bay Smithson- Londra'da ne düşünmediğini söylemezsen vay haline!

60

- Sonunda gizemini kavramıştı belki de. İnsanlığın cinsel kaderinde büyük bir bozulma başlamıştı; bir emir eri, koskoca savaşta küçük bir piyondan başka bir şey değildi kendisi; bütün savaşlar gibi aşkla değil, sahiplenme ve sınır genişletmeyle ilgiliydi bu savaş da. Onu biraz daha anladı; erkeklerden nefret ettiği ya da onu diğer erkeklerden daha fazla küçümsediği için değil, cephanesinin bir parçası olduğu için yapmıştı bu manevraları, büyük amacına ulaşmak için. Hatta daha da iyi anladı: Şu anki sözde mutluluğu bir yalandan ibaretti. İçten içe eskisi gibi acı çekiyordu hâlâ; Charles'ın keşfedeceğinden korktuğu gizem de buydu işte.

61

- Asalet, eğitim, cinsiyet değildi bu, hayır; bir verme yeteneği, yani taviz verme yeteneksizliği. Sarah ancak sahip olmak için verebilirdi; ona sahip olmak için... belki karakteri yüzünden, belki kendisindeki sahip olma dürtüsü çok güçlü olduğu, tek bir fetihle tatmin olmadığı için, belki de... ama bilemiyordu, bilemeyecekti- ona sahip olmak yeterli değildi.